

Analysis of the Effectiveness of Agricultural Bank Facilities on Sustainable Employment Generation in Semnan Province

Ali Mohammad Amirjan¹, Mehrdad Niknami^{2*}

1. Former Graduate of Department of Agricultural Extension and Education, Ga.C., Islamic Azad University, Garmsar, Iran.

2. Associate Professor. Department of Agricultural Extension and Education, Ga.C., Islamic Azad University, Garmsar, Iran.

* Corresponding Author, Mehrdad.niknami@iau.ac.ir

Received Date:
28/01/2026

Revise Date:
15/05/2026

Accepted Date:
24/05/2024

Published Date:
11/08/2026

Article Info Abstract

Volume 4, Issue 1, Spring and Summer 2026
Research Paper
Pages 112 - 128

Banking facilities play a fundamental role in economic development and can contribute to creating sustainable employment and reducing unemployment. This study examines the effectiveness of Agricultural Bank facilities on sustainable employment generation in Semnan province. The main objective is to analyze the direct and indirect (mediating) effects of banking facilities on four dimensions of sustainable employment: economic, social, environmental, and institutional-managerial. The research employs an applied, causal-correlational methodology with data collected through questionnaires. The statistical population consists of 293 managers and experts from Agricultural Bank branches in Semnan province in 2024, with a sample size of 168 determined using Cochran's formula. Data analysis was conducted using Structural Equation Modeling (SEM) with PLS software. Results revealed that Agricultural Bank facilities have both significant direct and indirect effects on sustainable employment and its dimensions. The direct path coefficient between facilities and sustainable employment was 0.947, while for institutional-managerial, social, economic, and environmental dimensions was 0.897, 0.892, 0.816, and 0.794, respectively. The mediating role of sustainable employment was confirmed, as this variable significantly affected institutional-managerial, economic, social, and environmental dimensions with path coefficients of 0.875, 0.773, 0.742, and 0.657, respectively. The Goodness of Fit index ($GOF=0.58$) and determination coefficients ($R^2>0.59$) confirmed the model's quality. Results indicate that banking facilities, in addition to direct effects, contribute to improving developmental indicators through creating sustainable employment. This study can provide a foundation for improving facility allocation policies and enhancing sustainable development programs in rural and urban areas.

Keywords: Banking Facilities, Sustainable Employment Generation, Rural development.

Cite this article:

Amirjan, A. M., Niknami, M. (2026). Analysis of the Effectiveness of Agricultural Bank Facilities on Sustainable Employment Generation in Semnan Province. *Journal of Rural Development and Extension Studies*, 4(1), 112-128.

 <https://doi.org/10.30470/jrdes.2026.2083813.1133>

2821-2266 © University of Zanjan.

This is an open access article under the CC BY-NC/4.0/License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Creating sustainable employment in rural areas requires low-interest, long-term facilities on a continuous basis and distributed in a segmented manner according to the local and regional capacity of the province, government policy-making, public participation, and long-term planning (Naghdi et al., 2018). Credits and facilities are essential for the development of the agricultural sector and provide the capital needed by farmers and entrepreneurs for new investments or the adoption of new technologies. Paying attention to the development of sustainable employment in Semnan province is of particular importance in terms of its role in stabilizing economic growth and development, reducing absolute and relative poverty in society, improving the level of absolute and relative welfare, and establishing socio-economic security in the province. There is no documented information in this regard so far. It is intended that this research will evaluate the role of the Agricultural Bank on the main components of sustainable employment development in Semnan province and that we will be able to finally provide appropriate answers to the questions raised about the role of this bank on the development of sustainable employment. Therefore, it is intended that this research will

Some of the agricultural bank's facilities should be evaluated for creating sustainable jobs in Semnan province.

Methodology

The present study is a cross-sectional study in terms of its applied purpose, in terms of the way of controlling variables, it is a non-experimental study, in terms of the research method, it is a field study, and in terms of the time of data collection, it is a field study. The statistical population consisted of 293 members of cooperative companies, and the sample size was determined using the Cochran formula of 168 people. The sample size was selected through simple random sampling and a random number table, and the desired information was collected through face-to-face interviews. Data collection was carried out in two stages, namely library study

and review of research background by searching databases, and then in the field stage. In the field stage, a questionnaire was used as the main research tool. For analyzing the questionnaire data, SPSS and Smart PLS 2 software were used to model structural equations with a partial least squares approach.

Results and discussion

The results of the analysis showed that the Agricultural Bank facilities have a significant impact on creating sustainable employment in Semnan province. These results indicate that the Agricultural Bank facilities have been able to significantly contribute to the development of sustainable employment in Semnan province. This result is consistent with the findings of Pejouyan and Farzin Motamed (2023). The results of the analysis of the second hypothesis showed that the Agricultural Bank facilities have played a significant role in the economic dimension of sustainable employment in Semnan province. By providing financial resources to businesses related to agriculture, these facilities have helped to increase the production and income of employees. Therefore, it can be concluded that the Agricultural Bank facilities have helped to improve sustainable employment in Semnan province from an economic perspective. This result is consistent with the findings of Abdi et al. (2022). The results of the analysis of the third hypothesis showed that the Agricultural Bank facilities have had a significant impact on the social dimension of sustainable employment among the villagers of Semnan province. These facilities have contributed to the sustainability of employment in these areas by improving job security, increasing educational opportunities, and promoting social justice in rural communities. The results indicate that the Agricultural Bank facilities have played a significant role in improving the social indicators of sustainable employment among the villagers of Semnan province. The result of this hypothesis is also consistent with the research of Rezaei (2012) which emphasizes the role of facilities in social empowerment. Data analysis for the fourth hypothesis showed that the Agricultural Bank facilities had a significant effect on the environmental

dimension of sustainable employment in Semnan province. These results indicate that the allocation of bank facilities in line with the development of sustainable agricultural activities, such as the use of less energy-intensive methods in irrigation and the production of organic products, has had an effective role in maintaining environmental balance and creating sustainable employment. The results obtained are consistent with the opinion of Ghorbani (2018). Data analysis for the fifth hypothesis showed that the Agricultural Bank facilities have a significant effect on the institutional dimension of management in Semnan province. These results indicate that these facilities have been able to strengthen management capacities, promote transparency in resource allocation, and improve supervision and monitoring mechanisms at the regional level. The results are consistent with the findings of Saeedi (2017).

Conclusion

Banking facilities help to maintain current jobs and their sustainability by strengthening the financial capacity of existing businesses. In addition, facilities pave the way for the creation of new and sustainable jobs by creating entrepreneurial opportunities and supporting innovative projects in the agricultural sector. At the enterprise level, access to facilities allows for the modernization and updating of equipment, which in addition to increasing efficiency, reduces production costs and increases profitability. The impact of Bank Keshavarzi facilities on the social dimension of sustainable employment can be explained at several levels. At the individual level, banking facilities help to increase self-confidence and empowerment of individuals by providing the possibility of self-employment and entrepreneurship. At the family level, access to financial resources through facilities allows for improved livelihoods and quality of life. At the community level, facilities help to strengthen social capital and social solidarity by supporting group businesses and cooperatives. In addition, the facility helps to achieve gender equity in employment by providing equal opportunities to women and men. The

facility also provides the basis for human capital development and job security by supporting educational and skills training projects. At the operational level, the bank facility helps to reduce the negative environmental impacts of agricultural activities by supporting environmentally friendly agricultural projects. At the technological level, the facility enables the use of low-energy and environmentally friendly methods by providing financing for the purchase of green equipment and technologies. In addition, the facility helps to strengthen inter-sectoral coordination and improve governance in the agricultural sector by establishing connections between different sectors (government, private and cooperative). The facility also helps to strengthen organizational capacities and improve management efficiency by supporting institutional and management innovations.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

واکاوای اثر بخشی تسهیلات بانک کشاورزی به منظور اشتغال‌زایی پایدار در استان سمنان

علی محمد امیرجان^۱، مهرداد نیک‌نامی^{۲*}

۱. دانش آموخته کارشناسی‌ارشد گروه ترویج و آموزش کشاورزی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.

۲. دانشیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.

تاریخ انتشار:

۱۴۰۵/۰۵/۲۰

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۵/۰۳/۰۳

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۵/۰۲/۲۵

تاریخ دریافت:

۱۴۰۴/۱۱/۰۸

اطلاعات مقاله چکیده

تسهیلات بانکی نقش اساسی در توسعه اقتصادی ایفا می‌کنند و می‌توانند به ایجاد اشتغال پایدار و کاهش بیکاری کمک کنند. این پژوهش به بررسی اثربخشی تسهیلات بانک کشاورزی بر اشتغال‌زایی پایدار در استان سمنان پرداخته است. هدف اصلی تحقیق، تحلیل اثرات مستقیم و غیرمستقیم (میانجی) تسهیلات بانکی بر ابعاد چهارگانه اشتغال پایدار شامل بعد اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و نهادی‌مدیریتی است. روش تحقیق از نوع کاربردی و علی‌ارتباطی است که داده‌ها از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده‌اند. جامعه آماری شامل ۲۹۳ نفر از مدیران و کارشناسان شعب بانک کشاورزی استان سمنان در سال ۱۴۰۳ بوده و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۱۶۸ نفر تعیین شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از مدل معادلات ساختاری (SEM) و نرم‌افزار PLS انجام گرفت. نتایج نشان داد که تسهیلات بانک کشاورزی هم اثر مستقیم و هم اثر غیرمستقیم معناداری بر اشتغال‌زایی پایدار و ابعاد آن دارد. ضریب مسیر مستقیم بین تسهیلات و اشتغال‌زایی پایدار ۰٫۹۴۷ و برای ابعاد نهادی-مدیریتی ۰٫۸۹۷، اجتماعی ۰٫۸۹۲، اقتصادی ۰٫۸۱۶ و زیست‌محیطی ۰٫۷۹۴ محاسبه شد. نقش میانجی اشتغال‌زایی پایدار نیز تأیید گردید، به‌طوری‌که این متغیر با ضرایب مسیر ۰٫۸۷۵، ۰٫۷۷۳، ۰٫۷۴۲ و ۰٫۶۵۷ به ترتیب بر ابعاد نهادی-مدیریتی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی تأثیر معنادار داشت. شاخص نیکویی برازش ($GOF=0.58$) و ضرایب تعیین ($R^2>0.59$) کیفیت مناسب مدل را تأیید کردند. نتایج نشان می‌دهد تسهیلات بانکی علاوه بر تأثیر مستقیم، از طریق ایجاد اشتغال پایدار به بهبود شاخص‌های توسعه‌ای کمک می‌کند. این مطالعه می‌تواند مبنایی برای بهبود سیاست‌های اعطای تسهیلات و ارتقای برنامه‌های توسعه پایدار در مناطق روستایی و شهری باشد.

دوره ۴، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۴۰۵
مقاله پژوهشی
صص ۱۲۸-۱۱۲

کلیدواژه‌ها: تسهیلات بانکی، اشتغال‌زایی پایدار، توسعه روستایی

*نویسنده مسئول: Mehرداد.niknami@iaau.ac.ir

ارجاع به این مقاله: امیرجان، علی محمد؛ نیک‌نامی، مهرداد. (۱۴۰۵). واکاوای اثر بخشی تسهیلات بانک کشاورزی به منظور اشتغال‌زایی پایدار در استان سمنان، دو فصلنامه تحقیقات ترویج و توسعه روستایی ۴(۱)، ۱۲۸-۱۱۲.

 <https://doi.org/10.30470/jrdes.2026.2083813.1133>

2821-2266 © University of Zanjan.

This is an open access article under the CC BY-NC/4.0/License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

مقدمه

اشتغال‌زایی و کارآفرینی از مهم‌ترین چالش‌های سیاست‌گذاران برای تحقق توسعه پایدار مناطق روستایی و بخش کشاورزی است (Ghasemi et al., 2017). چرا که دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی با تکیه بر کاهش بیکاری، با اشتغال‌زایی در بخش‌های مختلف از جمله بخش کشاورزی ممکن خواهد بود (Shokouei, 2005). بخش کشاورزی یکی از بخش‌های اصلی اقتصاد ایران است و به لحاظ دارابودن قابلیت‌ها و ظرفیت‌های قابل توجه، از اهمیت خاصی برخوردار است که به راحتی می‌توان از قابلیت‌های موجود آن در راستای اشتغال‌زایی روستاییان بهره برد (Eshraghi Samani & Poorsaeed, 2014). ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی نیازمند تسهیلات کم‌بهره و بلندمدت به صورت مداوم و توزیع بخشی با توجه به ظرفیت بومی و منطقه‌ای استان، سیاست‌گذاری دولتی، مشارکت مردمی و برنامه‌ریزی بلندمدت است (Naghdi et al., 2018). اعتبارات و تسهیلات، برای توسعه بخش کشاورزی ضروری بوده و سرمایه مورد نیاز کشاورزان و کارآفرینان، برای سرمایه‌گذاری‌های جدید و یا پذیرش فناوری‌های نوین را فراهم می‌سازند. رشد کشاورزی می‌تواند زمینه‌ساز توسعه سایر بخش‌های اقتصادی شده و نقش مهمی در کاهش فقر و بیکاری در جامعه ایفا نماید. علی‌رغم این واقعیت، بررسی‌های موجود نشان می‌دهد در مناطق روستایی درآمد‌های به‌ویژه کشاورزان در حال کاهش بوده و بیکاری در برخی از این مناطق رو به افزایش است. این در حالی است که به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران حتی با سرمایه‌گذاری اندک نیز می‌توان فرصتی برای توسعه فعالیت و ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در بخش کشاورزی ایجاد کرد (Feisali & Niknami, 2021). در این راستا یکی از سازمان‌هایی که می‌تواند در زمینه اشتغال روستاییان نقش داشته باشد بانک‌ها هستند که می‌توانند این تسهیلات را به جامعه مخاطب تحویل دهند. بانک‌ها می‌توانند با فراهم آوردن سرمایه مالی برای بخش‌های اقتصادی، شرایط مناسبی را برای سرمایه‌گذاری فراهم آورند و باعث افزایش اشتغال و تولید ملی شوند. در واقع تسهیلات بانک کشاورزی با هدف سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و بهبود تولید و اشتغال در این بخش ارائه می‌شوند (Malek Saeedi et al., 2016) و بانک کشاورزی به عنوان بانک اعطا کننده تسهیلات و اعتبارات به بخش کشاورزی، نقش موثری در تامین سرمایه مورد نیاز این بخش دارد (Rjaei et al., 2015). اعتبارات با برخورداری از ویژگی‌های گروهی بودن، قابلیت انعطاف، مردمی بودن و تکیه بر عدالت اجتماعی، پایداری سودآوری، ایجاد امنیت و فقرستیزی، به عنوان یکی از راهبردهای قدرتمند توانمندسازی جوامع محلی در چارچوب پارادایم جدید است (Nouri, 2005). اعتبارات کشاورزی از انواع اعتبارات هدایت شونده هستند که با هدف گسترش و رشد تولیدات کشاورزی به افراد اعطا می‌شوند و سرمایه مورد نیاز کشاورزان و کارآفرینان برای سرمایه‌گذاری‌های جدید و یا پذیرش فناوری‌های جدید را فراهم می‌سازند (Varmezaryari et al., 2010). در این راستا در کشور ایران در سال ۱۳۹۶ به تصویب مجلس مجوز برداشت ۱,۵ میلیارد دلار از منابع صندوق توسعه ملی برای ایجاد اشتغال و حفظ مشاغل روستایی، با هدف در قراردادن تسهیلات ارزان‌قیمت در اختیار متقاضیان اشتغال در مناطق روستایی و عشایری صادر شد. نتایج تحقیقات مرتبط در این باره نشان‌دهنده تاثیر مثبت معنی‌دار تسهیلات و اعتبارات اعطا شده در بخش کشاورزی با تولیدات این بخش بوده است. نتایج تحقیقات در این زمینه نشان داده است که دریافت اعتبارات خرد توانسته است در زمینه پایداری درآمد و ایجاد اشتغال (Shabanzadeh et al., 2011)، کاهش هزینه‌های تولید و دسترسی به مواد اولیه تاثیرات مثبت داشته (Abdi et al., 2020) و پرداخت تسهیلات بانکی بر افزایش تولید اثر معنی‌داری داشته باشد (Alimardani et al., 2015; Rajaei et al., 2015). توجه به توسعه اشتغال پایدار در استان سمنان از حیث نقشی که بر تثبیت رشد و توسعه اقتصادی، کاهش فقر مطلق و نسبی جامعه، ارتقاء سطح رفاه مطلق و نسبی و برقراری امنیت اقتصادی اجتماعی استان دارد، مورد اهمیت خاص است که تاکنون در این رابطه اطلاعات مدونی وجود ندارد. از طرفی نقش بانک‌ها در تامین منابع مالی که از مهمترین ارکان توسعه اشتغال پایدار است، غیر قابل انکار بوده که در این مورد نیز اطلاعات قابل استنادی وجود ندارد. در نظر است توسط این پژوهش نسبت به ارزیابی نقش بانک کشاورزی بر مولفه‌های اصلی توسعه اشتغال پایدار در سطح استان سمنان اقدام نموده و بتوانیم در نهایت به سوالات مطرح شده پیرامون نقش این بانک بر توسعه اشتغال پایدار پاسخ مناسبی ارائه نماییم. فلذا در نظر

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۴، شماره ۱، ۱۱۲-۱۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۵.

است در این تحقیق اثر بخشی تسهیلات بانک کشاورزی بر ایجاد مشاغل پایدار در سطح استان سمنان مورد ارزیابی قرار گیرد. پرواضح است که اشتغال پایدار، رکن اصلی در تولید پایدار، تحکیم خانواده و سلامت جامعه و خانواده به حساب می‌آید. گزارشات مختلفی مبنی بر عوامل موثر بر اشتغال پایدار در کشورهای مختلف دنیا از جمله کشورهای کمتر توسعه یافته، در حال توسعه و توسعه یافته منتشر شده است که به ابعاد موضوعات مختلف اشاره کرده و مورد تحلیل و بررسی پرداخته است.

پژویان و فرزین معتمد در سال (۱۴۰۲)، در پژوهشی تحت عنوان "بررسی میزان اثربخشی اعتبارات اعطایی بانک کشاورزی بر سرمایه‌گذاری و اشتغال در بخش کشاورزی" میزان اثربخشی اعتبارات اعطایی بانک کشاورزی بر متغیرهای کلان اقتصادی شامل سرمایه‌گذاری و اشتغال و ارزش افزوده در بخش کشاورزی را در دوره زمانی ۱۳۹۰-۱۳۰۵ مورد اندازه‌گیری قرار دادند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که اثربخشی این اعتبارات مثبت بوده بطوریکه یک درصد افزایش در اعتبارات سرمایه‌ای بانک کشاورزی به ترتیب منجر به ۰/۴۳ درصد، ۰/۳۴ و ۰/۰۰۳ درصد افزایش در سرمایه‌گذاری، اشتغال و ارزش افزوده بخش کشاورزی و یک درصد افزایش در اعتبارات جاری بانک کشاورزی به ترتیب منجر به ۰/۱، ۰/۰۵ و ۰/۴۹ درصد افزایش در سرمایه‌گذاری، اشتغال و ارزش افزوده بخش کشاورزی شده است. بختیاری و پاسبان (۱۴۰۱)، در پژوهشی تحت عنوان "نقش اعتبارات بانکی بر توسعه فرصتهای شغلی: مطالعه موردی بانک کشاورزی" با این نگرش که در بخش کشاورزی ایران از همه امکانات موجود استفاده بهینه نشده است بنابراین به نظر می‌رسد که فرصتهای اشتغالزایی در این بخش وجود داشته باشد، با استفاده از آمارهای سری زمانی ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ و مدل‌های اقتصادسنجی به بررسی این موضوع پرداختند. بطوریکه نتایج پژوهش آنها نشان داد که اعتبارات بانک کشاورزی در کوتاه‌مدت بر اشتغال و درازمدت بر سرمایه‌گذاری تأثیر مثبت داشته است. بنابراین، حداقل در کوتاه‌مدت می‌توان با به‌کارگیری نظام اعتباری مناسب باعث توسعه فرصتهای شغلی در این بخش شد. قنبری و همکاران (۱۳۹۵) مطالعه‌ای با عنوان ارزیابی نقش کمیته امداد امام خمینی (ره) در توسعه اشتغال پایدار روستاها انجام دادند. نتایج به دست آمده از پژوهش نشان داد که بار عاملی هر یک از مولفه‌های اشتغال پایدار شامل امنیت شغلی ۰/۸۸، اقتصاد و درآمد ۰/۸۱، تثبیت جمعیت ۰/۴۷، توانمندی شغلی ۰/۵، کیفیت اشتغال ۰/۷۸، رضایت از وام ۰/۵، توسعه شغل‌های جدید ۰/۶۳ و متنوع‌سازی فعالیت‌ها ۰/۹۴ در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ قرار دارد که گویای نقش موثر کمیته امداد در توسعه هر یک از این ابعاد و در نتیجه توسعه اشتغال در منطقه است. احسانی و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیقی با عنوان تأثیر سیاست‌های پولی و مالی بر نوسانات اشتغال با تأکید بر اشتغال بخش خصوصی دریافتند که، که استخدام دولت بیشترین سهم را در تبیین نوسانات بیکاری و تکانه پولی بیشترین نقش را در اشتغال بخش خصوصی ایفا می‌کند. همچنین بررسی توابع عکس‌العمل آنی نشان می‌دهد که تکانه پولی، تکانه استخدام بخش دولتی و تکانه درآمد نفتی بیکاری کل را کاهش می‌دهد. عبدی و همکاران (۱۴۰۰) طی پژوهشی با عنوان ارزیابی اثر اعتبارات خرد دولتی بر ابعاد اقتصادی کارآفرینی و اشتغال پایدار روستایی شهرستان جواهرود، استان کرمانشاه به این نتیجه رسیدند که دریافت اعتبارات خرد توانسته است در زمینه پایداری درآمد و ایجاد اشتغال و کاهش هزینه‌های تولید و دسترسی به مواد اولیه تأثیرات مثبت داشته باشد. بیشترین همبستگی بین میزان اعتبارات دریافتی و شاخص‌های مربوط به افزایش درآمد با میزان همبستگی. ۹۶۷/، تنوع منابع درآمدی با میزان همبستگی. ۹۰۶/، بهبود استانداردهای زندگی و افزایش بهره‌وری و ایجاد شغل جدید با میزان همبستگی. ۸۴۲/ و کمترین میزان همبستگی، مربوط به شرایط آسان پرداخت و بهره کم با میزان همبستگی. ۲۵۲/، همکاری با وام گیرنده. ۲۶۵/، سهولت مراحل پرداخت با میزان همبستگی. ۳۳۶/ می‌باشد. نتایج همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین اعتبارات خرد دولتی با ابعاد اقتصادی کارآفرینی و اشتغال پایدار، رابطه معنی دار مستقیم و مثبت وجود دارد. در واقع اعتبارات خرد دولتی توانسته است در ایجاد کارآفرینی و اشتغال پایدار روستاییان بعنوان یکی از ابعاد اصلی توسعه روستایی، در سطح ۹۵ درصد اطمینان نقش مهمی ایفا می‌کند. مرادی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان شناسایی و مقایسه عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی در شهرستان نهاوند، به این نتیجه رسیدند که به ترتیب عوامل تسهیلات بانکی، سهم

واکاوی اثر بخشی تسهیلات بانک ... / امیر جان و نیک‌نامی

آورده اعضا، قوانین و مقررات بانکی، جذب سرمایه‌گذار، آموزش و دوره‌های آموزشی، فرهنگ کار گروهی، حمایت و نظارت دولت، اشتغال تعهد شده، حضور در نمایشگاه‌ها و بکارگیری تکنولوژی بیشترین تأثیرگذاری را بر اشتغال پایدار در شهرستان نهاوند دارا بودند. نتایج مقایسه بین دو دسته از شرکت‌ها با استفاده از آزمون t مستقل نیز نشان داد که تأثیر عامل جذب سرمایه‌گذار در شرکت‌های خصوصی نسبت به تعاونی بیشتر است. پایدار و همکاران (۱۴۰۲) در ارزیابی دستاوردهای اجرای قانون «حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی» در شهرستان هامون، دریافتند که تنها ۳۵ درصد از تسهیلات به سمت اشتغال هدایت شده و تقریباً ۶۵ درصد تسهیلات دریافتی به فعالیت تبدیل نشده یا دارای نقص بوده و اجرای ناقص داشتند. هزینه نکردن پول، اهلیت نداشتن مجری و گرانی نهاده‌ها از دلایل اصلی انحراف طرح‌ها است. همچنین ۸۸۱ نفر (تقریباً ۸۰ درصد) در زمان دریافت وام به عنوان طرح ایجاد دریافت کرده‌اند؛ اما تقریباً ۷۳۰ نفر (بیش از ۷۰ درصد) تسهیلات اشتغال‌زایی را هزینه نکرده یا به عنوان سرمایه در گردش صرف کردند. نتایج آزمون T تک نمونه ای نشان داد مهم‌ترین علل عدم تحقق طرح‌های اشتغال عبارت‌اند از: عدم هزینه کرد کامل و مناسب وام، عدم اهلیت مجری طرح و عدم پالایش و اهلیت سنجی مجریان و عدم تناسب تسهیلات (۰.۰۰۰). در نهایت، مدیریت یکپارچه سازمانی برای اشتغال، اجرای دقیق شیوه‌نامه اجرا و نظارت جدی بر اجرای برنامه‌های اشتغال با استفاده از مدل جامع تسهیل‌گری به عنوان راهکارهای مقابله با انحرافات تسهیلات اشتغال‌زایی پیشنهاد شد. رضائی (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان " بررسی تأثیر تسهیلات بانکی اعطا شده بر اشتغال‌زایی مددجویان تحت پوشش اداره کل بهزیستی البرز" بیان داشتند که اشتغال‌زایی جزء با اهمیت‌ترین مسائل در اقتصاد کشورها می‌باشد. از این رو بسیاری از تصمیمات و سیاست‌های جوامع امروزی در جهت ایجاد اشتغال پایدار وضع می‌گردد. یکی از مهم‌ترین و موثرترین عوامل بر ایجاد اشتغال، اعطای تسهیلات بانکی از سوی دولت‌ها می‌باشد. در این پژوهش، سعی بر آن شده تا تأثیر اعطای تسهیلات تکلیفی کمک‌های بلاعوض و توانمندسازی بر اشتغال‌زایی گروه مددجویان تحت پوشش اداره کل بهزیستی استان البرز مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور از بانک اطلاعاتی اداره کل بهزیستی استان البرز برای دوره زمانی ۱۳۹۵ الی ۱۴۰۰ استفاده شده است. داده‌های مورد استفاده در این پژوهش از نوع تابلویی یا پنل دیتا بوده و جهت برآورد مدل از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) استفاده شده است. در این پژوهش از اشتغال گروه مددجویان به عنوان متغیر وابسته و از تسهیلات تکلیفی، کمک‌های بلاعوض پرداخت شده و توانمندسازی گروه مددجویان جویای کار، به عنوان متغیر مستقل استفاده شده است. حقیقی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان بررسی نقش سرمایه‌گذاری موقوفات در کسب‌وکارهای دانش‌بنیان و تأثیر آن بر اشتغال پایدار دریافتند، از میان عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری و اشتغال پایدار، عوامل مدیریتی در درجه اهمیت بیشتری قرار دارد. پس از آن عوامل سیاسی مربوطه به عوامل زمینه موثرتر است و به دنبال آن سرمایه‌گذاری در کسب‌وکارهای دانش‌بنیان اثری نسبی در توسعه اشتغال پایدار دارد. پهلوانی و همکاران (۱۴۰۰) اظهار داشتند که میزان دستمزد پرداختی در بخش تعاون بیشترین میزان اثرگذاری مستقیم بر اشتغال استان را دارا می‌باشد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که در بخش تعاون استان میان سرمایه‌گذاری و اشتغال ارتباط مثبتی وجود دارد. همچنین باتوجه به نتایج تخمین‌های مدل متغیر شاخص قیمت رابطه مثبت و معنی داری با اشتغال در بخش تعاون استان داشته است. رجبی جهرودی (۱۳۹۸) در پژوهش خود با عنوان "بررسی نقش تسهیلات اعطایی بانک‌ها در تجهیز سرمایه و سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی" به بررسی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی با تأکید به نقش تسهیلات بانکی اعطا شده پرداختند، بطوریکه به دلیل تأثیر متفاوت تسهیلات بلندمدت و کوتاه‌مدت بر سرمایه‌گذاری، تسهیلات بانکی را به تفکیک مدت بازپرداخت مورد بررسی قرار دادند. طبق نتایج بدست آمده تسهیلات بانکی بلندمدت اثر مثبت و معنی داری بر سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی داشت. قربانی (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان " برآورد اثر اعتبارات بانکی و بودجه دولتی بر تولیدات بخش کشاورزی" درصدد تعیین میزان تسهیلات بانکی و میزان بودجه عمومی مورد نیاز برای بخش کشاورزی برآمد. وی برای سنجش این هدف، از مدل تابع تولید خطی با جایگزینی متغیرهای تسهیلات بانکی و بودجه عمومی دولت بجای متغیر سرمایه و اضافه نمودن متغیر بارندگی استفاده کرد. نتایج حاصل از بررسی وی میزان ضریب متغیر مانده

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۴، شماره ۱، ۱۱۲-۱۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۵.

تسهیلات بانکی به بخش کشاورزی را معادل ۱/۵۷، اعتبارات بخش آب ۲/۵۷، اشتغال ۱۸/۰۱ و بارندگی ۲۳/۶۶ نشان داد. با توجه به نتایج حاصله، ضرورت افزایش اعتبارات بانکی آب و تسهیلات بخش کشاورزی مورد تاکید قرار گرفت. طیبی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی تحت عنوان "تأثیر تسهیلات بانکی بر اشتغال‌زایی بخش‌های اقتصادی ایران" به بررسی آثار ناشی از تخصیص تسهیلات بانکی کشور به بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات و اندازه‌گیری روند اشتغال‌زایی در آنها در دوره ۱۳۸۵-۱۳۹۰ پرداختند. و با معرفی و فرموله سازی شاخص‌های اشتغال‌زایی خالص در قالب ایجاد شغل و تخریب شغل، میزان اشتغال‌زایی خالص تسهیلات بانکی در بخش‌های اقتصادی کشور در دوره مذکور به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آنها نشان داد که در مجموع به واسطه اختصاص تسهیلات بانکی به بخش‌های صنعت و معدن، کشاورزی و خدمات، بخش کشاورزی از بالاترین میانگین سالانه شغل ایجاد شده و بخش خدمات از پایین‌ترین میانگین سالانه شغل ایجاد شده، برخوردار بوده است. با این حال، نتایج به دست آمده گویای نوسان در عملکرد نظام بانکی کشور نسبت به اشتغال‌زایی در بخش‌های اقتصادی به ویژه خدمات بوده است، به طوری که این نوع تسهیلات در سال‌هایی از دوره مذکور به تخریب شغل منجر شده است. جوادی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان "رابطه تسهیلات بانک کشاورزی با اشتغال پایدار روستایی" بیان داشتند که با توجه به ضرورت و اهمیت بالای اشتغال پایدار در اقتصاد و اینکه یکی از اهداف اقتصاد کلان نیز می‌باشد، از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین تأثیر متغیرها و عوامل زیادی بر اشتغال مورد مطالعه قرار گرفته است. لذا هدف اصلی در این پایان نامه بررسی تأثیر تسهیلات پرداختی بانک کشاورزی بر اشتغال پایدار روستایی می‌باشد. برای این منظور اشتغال بخش کشاورزی به عنوان نماینده اشتغال بخش روستایی در نظر گرفته شد. ابتدا پایداری اشتغال با شاخص نااطمینانی خانواده آرچ مورد ارزیابی قرار گرفت که نتایج حاکی از عدم نااطمینانی در اشتغال بخش کشاورزی بود. در ادامه با استفاده از اقتصاد سنجی داده‌های سری زمانی مدل اثرگذاری عوامل مختلف بر اشتغال بخش کشاورزی براساس روش خود رگرسیون با وقفه‌های توزیعی (ARDL) مورد بررسی و برآورد قرار گرفت. بطوری که برای برآورد از داده‌های بانک مرکزی، مرکز آمار ایران و بانک کشاورزی طی سال‌های ۱۳۶۴ تا ۱۳۹۵ استفاده گردید. براساس یافته‌های تحقیق، کشش اشتغال نسبت به ارزش افزوده و موجودی سرمایه خالص بخش کشاورزی و نیز تسهیلات پرداختی بانک کشاورزی در حالت پویا و بلندمدت به ترتیب مقادیر ۰/۰۸۱، ۰/۰۱۵ و ۰/۰۰۶ برآورد گردید، که نشان‌دهنده تأثیر مثبت بر اشتغال بخش کشاورزی هستند. ولی متغیر شاخص دستمزد حقیقی در کوتاه‌مدت تأثیر منفی و در بلندمدت تأثیر مثبت (۰/۰۳۳) بر متغیر وابسته داشت. از طرفی سرعت تعدیل از کوتاه مدت به بلندمدت در مدل نسبتاً پایین و در حدود ۳۳ درصد بود. که با این سرعت تعدیل، حدود ۱۱/۵ سال طول می‌کشد تا اشتغال بخش کشاورزی از حالت پویا (کوتاه‌مدت) به حدود یک درصدی مقدار تعادلی (بلندمدت) خود برسد که مدت زمان نسبتاً طولانی محسوب می‌شود. با توجه تأثیر اندک تسهیلات بانک کشاورزی بر اشتغال بخش کشاورزی نسبت به سایر متغیرهای مؤثر، تمرکز بر اشتغال‌زایی از طریق تسهیلات بانک توصیه نمی‌شود. سعیدی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان "بررسی تأثیر اعتبارات بانکی بر اشتغال"، نقش اعتبارات بانکی همه بانکهای فعال طی سالهای ۸۵-۹۰ در استان گلستان را که شامل ۱۱ بانک تجاری و تخصصی می‌شود را مورد بررسی قرار داد. برای گردآوری اطلاعات از طریق بررسی اسناد و مدارک و صورتهای مالی سالانه بانکهای تجاری و تخصصی استخراج و مورد استفاده قرار گرفت. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات نشان داد که نیروی کار در رشد اقتصادی استان بالاترین نقش را ایفا می‌کند و مطابق انتظارات نظری مثبت است. و اعتبارات تکلیفی بر اشتغال استان تأثیر کمی داشته، ولی اعتبارات غیرتکلیفی نقش مثبت و بیشتری بر اشتغال در استان داشته است. ابراهیم زاده و همکاران (۱۳۹۸) دریافتند که در شرایط فعلی روستای بغداد شهرستان نیک شهر سرمایه فضایی-مکانی مناسبی ندارد، اما در صورت اجرای سناریوی جابه‌جایی پیشنهادی مکان روستا با توجه به زمینه‌های موجود و خواست روستاییان؛ موقعیت فضایی-مکانی جدید، فرصت‌های مناسب اشتغال‌زایی برای روستا و روستاییان ایجاد خواهد کرد. سرمایه زیرساختی روستا هم ضعیف است که البته با اجرای سناریوی جابجایی، این سرمایه روستایی نیز ارتقا خواهد یافت. علاوه بر

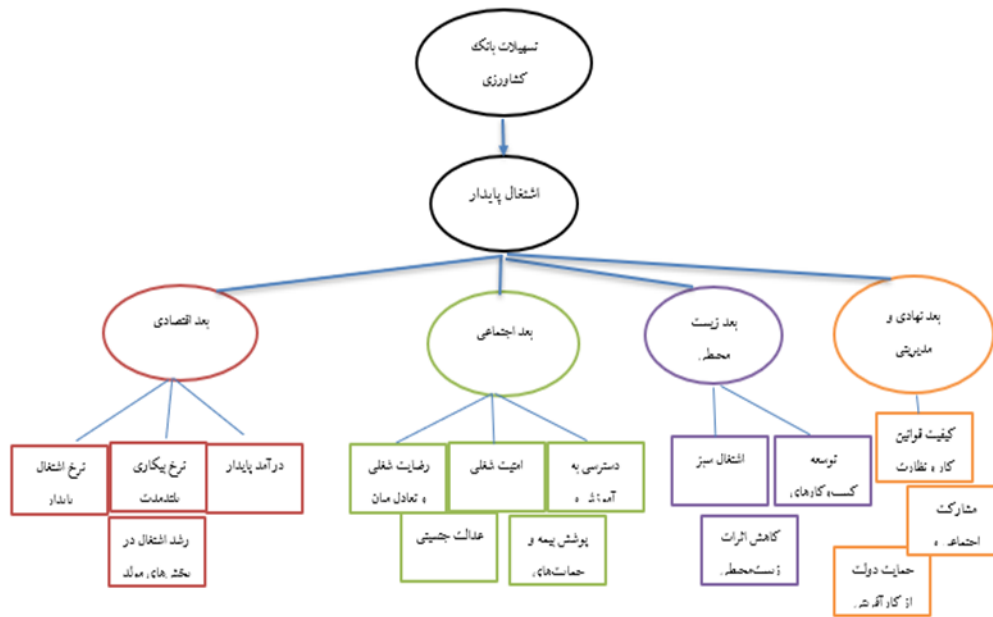
واکاوی اثر بخشی تسهیلات بانک ... /امیر جان و نیک‌نامی

این سرمایه‌گذاری نهادی روستا از نظر مستندات قانونی و طرح‌های توسعه گردشگری و کشاورزی و هم از نظر هماهنگی برنامه‌های بین سازمانی و اثربخشی برنامه‌ها جهت ایجاد اشتغال و معیشت ضعیف است. در نهایت به کمک مدل رادار و برحسب فرصت‌های موجود در هر یک از سرمایه‌های هفت گانه روستا؛ برنامه توسعه آبی و اشتغال‌زایی روستای بغداد تبیین و تدوین شد. ورمزبازی و همکاران (۱۳۹۶)، عوامل مؤثر بر نحوه استفاده از تسهیلات بانکی کشاورزی را در شهرستان خوی مورد بررسی قرار دادند. با وجود اینکه اعتبارات رسمی کشاورزی نقش عمده‌ای در تأمین سرمایه مورد نیاز برای توسعه کشاورزی می‌توانند ایفا کنند، ولی شواهد حاکی از آن هستند که بخش زیادی از وام‌های کشاورزی، دچار مخاطرات اخلاقی گردیده‌اند. آنها بر اساس الگوی نظری ترکیبی، در پی بررسی نحوه هزینه‌کرد وام‌های کشاورزی و عوامل مؤثر بر هدایت صحیح آنها بودند. نمونه آنها (۱۲۰ نفر) از بین جامعه آماری (۴۵۹۲ نفر) شامل کشاورزان شهرستان خوی که در بین سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۰ حداقل یک بار وام کشاورزی دریافت کرده‌اند، با استفاده از روش طبقه‌ای با انتساب متناسب انتخاب شد. یافته‌های آنها نشان داد، تنها ۳۷/۸ درصد از کشاورزان مورد مطالعه، وام دریافتی را به طور کامل در مسیر کشاورزی هدایت کرده‌اند و ۱۸/۴ درصد از آنان کاملاً دچار انحراف گردیده و بقیه وام‌ها نیز تا حدودی در این زمینه دچار انحراف شده‌اند. طبق یافته‌ها، زمین زیرکشت ۹۱ درصد از کشاورزان، دو هکتار و کمتر بوده است که نشان‌دهنده خردی شدید اراضی و فراهم نبودن زمینه لازم برای به‌کارگیری سرمایه است. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون بیانگر آن است که متغیرهای مبلغ وام پرداختی، تعداد دفعات نظارت کارشناسان بانک بر نحوه مصرف وام و سطح مالکیت اجرایی در سال زراعی ۱۳۹۵-۱۳۹۰، در مجموع، ۶۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته میزان مصرف وام‌های کشاورزی در فعالیت‌های کشاورزی را تبیین کرده‌اند. لین لی^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی با عنوان "تسهیلات وام‌دهی بانک مرکزی و کارایی سرمایه‌گذاری شرکت‌های غیر دولتی: شواهدی از چین" بیان داشتند که علیرغم استفاده فزاینده چین از تسهیلات وام‌دهی بانک مرکزی در دهه گذشته، اثربخشی و تأثیرات اقتصادی آنها بر اقتصاد واقعی نامشخص است. ما تأثیر تسهیلات وام‌دهی میان‌مدت (MLF)، نماینده تسهیلات وام‌دهی بانک مرکزی در چین، را بر کارایی سرمایه‌گذاری شرکت‌های غیردولتی (غیر SOE) در طول سال ۲۰۱۴ بررسی می‌کنیم: Q۲۰۲۰-۳Q: ۴. ما دریافتیم که افزایش نقدینگی از طریق عملیات MLF با کاهش محدودیت‌های اعتباری، هزینه‌های نمایندگی و ریسک عملیاتی، کارایی سرمایه‌گذاری شرکت‌های غیر دولتی چین را بهبود می‌بخشد. نتایج حتی پس از کنترل درون‌زا بودن تسهیلات وام‌دهی بانک مرکزی نیز پابرجاست. ما همچنین نشان می‌دهیم که این اثر برای شرکت‌های غیردولتی با اندازه‌های کوچک‌تر و پاداش اجرایی بالاتر و آن‌هایی که در بازاریابی با رقابت بانکی و توسعه مالی ضعیف‌تر هستند، آشکارتر است. یافته‌های ما نشان می‌دهد که اقدامات تسهیلات وام می‌تواند یک رویکرد عملی برای رسیدگی به محدودیت‌های چارچوب‌های سیاست سنتی و حمایت از فعالیت‌های اقتصادی خصوصی باشد. گندلیمان و راستلتی^۲ (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان "تأثیر اعتبارات بانکی بر اشتغال رسمی در اروگوئه" با کاهش سرمایه‌گذاری‌های مالی در بخش‌های مختلف اقتصادی و در نتیجه کاهش اشتغال رسمی مواجه شدند. آنها همچنین دریافتند که اثرات این کاهش اشتغال رسمی بر زنان و کارگران جوان به مراتب بیشتر بوده است. با وجود بحران شدید اقتصادی و انقباض شدید اعتبارات بانکی در دوره مورد بررسی، گواهی مبنی بر اثربخشی اعتبارات بانک در اشتغال رسمی دیده نشد. چیدوکو و ژو^۳ (۲۰۱۸)، در پژوهشی با عنوان تأثیر توسعه بخش کشاورزی بر اشتغال بخش کشاورزی در کشور زیمبابوه را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های آنها حاکی از آن بود که مشکلات اقتصادی که زیمبابوه بیش از نیم‌دهه گذشته با آن دست و پنجه نرم می‌کند به طور قابل توجهی به بیکاری جوانان در بخش کشاورزی در استان ماسوینگو دامن زده است. چرا که سرمایه‌گذاری کم در نتیجه مشکلات اقتصادی مانع از ایجاد اشتغال در این استان شده است.

1. Lin Li

2. Gandelman and Rasteletti

3. Chidoko and Zhou

شکل ۱. مدل نظری تحقیق

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی، از نظر نحوه کنترل متغیرها غیرآزمایشی، و از لحاظ روش تحقیق از نوع پیمایشی، از نظر نحوه جمع‌آوری اطلاعات از نوع میدانی و از نظر زمان جمع‌آوری اطلاعات جز تحقیقات مقطعی است. جامعه آماری اعضای شرکت‌های تعاونی به تعداد ۲۹۳ نفر بودند که با استفاده از فرمول کوکران ۱۶۸ نفر حجم نمونه تعیین که از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و جدول اعداد تصادفی افراد مورد نظر انتخاب و از طریق مصاحبه حضوری اطلاعات مورد نظر جمع‌آوری گردید. جمع‌آوری اطلاعات در دو مرحله یعنی مطالعه کتابخانه‌ای و مرور پیشینه تحقیق از طریق جستجوی در پایگاه‌های اطلاعاتی و سپس در مرحله میدانی صورت گرفت. در مرحله میدانی از پرسشنامه بعنوان ابزار اصلی تحقیق استفاده شد. پرسشنامه از سؤالاتی برای تسهیلات بانک کشاورزی بعنوان متغیر مستقل و سؤالاتی برای متغیر وابسته اشتغال‌زایی پایدار (ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی، نهادی و مدیریتی) از طریق طیف پنج سطحی لیکرت (خیلی کم= ۱، کم= ۲، متوسط= ۳، زیاد= ۴ و خیلی زیاد= ۵) بهره گرفته شد. سپس پرسشنامه تهیه شده در اختیار تعدادی از اعضای هیات علمی، محققان و کارشناسان قرار گرفت و بر اساس نظرات کسب‌شده پرسشنامه ویرایش گردید. بر این اساس روایی صوری و محتوایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. در مرحله بعد مطالعه پیش‌آزمون در خارج از جامعه مورد مطالعه به منظور سنجش پایایی از طریق تکمیل ۳۰ فقره پرسشنامه صورت گرفت.

برای تحلیل داده‌های پرسشنامه از نرم افزارهای SPSS و نیز Smart PLS 2 برای مدل‌سازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی استفاده شد. مدل‌سازی معادلات ساختاری از دو بخش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری تشکیل شده است. متغیرهای مدل در دو دسته پنهان و آشکار طبق بندی می‌شوند که متغیرهای پنهان در سطوح مختلف بکار می‌روند. مدل اندازه‌گیری شامل گویه‌های هر بعد، همراه با آن بعد می‌شود و روابط میان گویه‌ها و ابعاد در این مدل تحلیل می‌شود. مدل ساختاری شامل تمام متغیرهای پنهان مطرح شده در مدل اصلی پژوهش است و اثرات آنها بر یکدیگر به منظور آزمون فرضیات در این مرحله ارزیابی می‌شود. برای بررسی میزان پایایی پرسشنامه از معیارهای روش حداقل مربعات جزئی استفاده شد. در این روش پایایی از طریق سه معیار سنجیده شد: (۱) آلفای کرونباخ، (۲) پایایی ترکیبی و (۳) میانگین واریانس استخراج شده. روایی پرسشنامه علاوه بر روایی محتوی از طریق دو معیار روایی همگرا و واگرا و با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی بررسی شد. برای تعیین روایی محتوی، پرسشنامه بین استادان گروه ترویج و آموزش کشاورزی توزیع، پیشنهادات دریافت و اصلاحات لازم انجام شد. روایی همگرا نشان‌دهنده میزان توانایی

واکاوی اثر بخشی تسهیلات بانک ... /امیر جان و نیک‌نامی

شاخص‌های یک بعد در تبیین آن بعد است و به منظور روایی و اگرایی قابل قبول، سازه‌های مدل پژوهش باید همبستگی بیشتری با پرسش‌های خود داشته باشند تا با سازه‌های دیگر (Hulland, 1999). روایی همگرا از طریق معیار AVE (میانگین واریانس استخراج شده) بررسی می‌شود که در صورت بیشتر شدن این معیار از ۰,۴، روایی همگرای ابزار اندازه‌گیری تأیید می‌شود. طبق جدول ۱ تمام مقادیر روایی همگرای مناسب پرسشنامه را نشان می‌دهد. فورنل و لارکر (۱۹۸۱) برای بررسی روایی و اگرایی، مقایسه جذر AVE هر سازه با مقادیر ضرایب همبستگی بین سازه‌ها را پیشنهاد کرده‌اند. همانطور که در ماتریس زیر (جدول ۱) مشاهده می‌شود، مقادیر قطر اصلی ماتریس (جذر ضرایب AVE هر سازه) از مقادیر پائین (ضرایب همبستگی بین هر سازه با سازه‌های دیگر) بیشتر است که این موضوع بیانگر قابل قبول بودن روایی و اگرایی سازه‌ها است.

جدول ۱. روایی و پایایی سازه‌های بخش‌های مختلف پرسشنامه

مولفه‌ها	کرنباخ آلفا	پایایی ترکیبی (CR)	میانگین واریانس استخراج شده (AVE)
اثر بخشی تسهیلات بانکی	۰,۷۸۸	۰,۷۹۸	۰,۶۱۰
اشتغال‌زایی پایدار	۰,۷۹۸	۰,۶۲۷	۰,۷۹۵
بعد اقتصادی	۰,۷۶۷	۰,۷۹۶	۰,۷۰۵
بعد اجتماعی	۰,۸۲۷	۰,۸۷۹	۰,۶۴۵
بعد زیست محیطی	۰,۸۰۱	۰,۸۱۲	۰,۶۹۴
بعد نهادی مدیریتی	۰,۷۶۶	۱,۰۰۰	۱,۰۰۰

برازش مدل

شاخص GOF برای ارزیابی برازش مدل اندازه‌گیری و مدل معادلات ساختاری در تحلیل‌های PLS استفاده می‌شود. این شاخص به دو بخش اصلی تقسیم می‌شود: شاخص اشتراک و شاخص افزونگی. مثبت بودن شاخص اشتراک نشان‌دهنده کیفیت مطلوب مدل اندازه‌گیری و مثبت بودن شاخص افزونگی بیانگر کیفیت مطلوب مدل معادلات ساختاری است. همچنین، مثبت بودن شاخص نیکویی برازش GOF به‌طور کلی نشان‌دهنده برازش کلی مدل است. بر اساس اطلاعات جدولی که شاخص‌های برازش مدل را ارائه می‌دهد، مثبت بودن شاخص اشتراک و شاخص افزونگی تأیید شده است. علاوه بر این، سه مقدار ۰,۰۱، ۰,۲۵ و ۰,۳۶ به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده‌اند. با توجه به اینکه مقدار GOF برابر با ۰,۵۸ به‌دست آمده است، مدل از برازش قوی برخوردار است و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل است (جدول ۲).

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل

GOF	Q ²	شاخص اعتبار اشتراک CV-Com	شاخص اعتبار افزونگی CV-Red
	-	۰,۶۵	-
	۰,۴۱	۰,۲۰	۰,۶۱
	۰,۵۲	۰,۱۶	۰,۶۶
	۰,۵۷	۰,۶۲	۰,۶۳
	۰,۴۳	۰,۶۶	۰,۵۲
	۰,۶۳	۰,۴۵	۰,۷۲

یافته‌ها

از میان پاسخگویان ۴۸,۴۰٪ زن و ۵۹,۵۲٪ مرد بودند. از نظر سن، ۳۵,۷۱٪ پاسخ‌دهندگان در گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال، ۲۹,۷۶٪ در گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال، پاسخگویان زیر ۳۰ سال با ۲۳,۸۱ درصد و افراد بالای ۵۰ سال با کمترین درصد فراوانی یعنی ۱۰,۷۲

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۴، شماره ۱، ۱۱۲-۱۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۵.

درصد بودند. از نظر سطح تحصیلات ۳۳،۳۳٪ دارای مدرک تحصیلی کارشناسی، ۵۲،۳۸٪ کارشناسی ارشد و ۱۴،۲۹٪ از پاسخ‌دهندگان دارای مدرک دکتری بودند. از جنبه سمت شغلی، مدیر داخلی ۴۱،۰۷٪، کارشناس ۲۲،۶۳٪، مدیر ارشد ۲۳،۲۱٪ و در نهایت، معاون شعبه با ۱۳،۰۹٪ کمترین درصد را به خود اختصاص دادند. نتایج نشان داد از دیدگاه پاسخگویان میزان اشتغال پایدار ناشی از اعطای تسهیلات بانک کشاورزی، ۵،۹۵٪ در سطح خیلی پایین ۵،۹۵٪، ۲۵ نفر (۱۴،۸۸٪) در سطح پایین، در سطح متوسط ۴۰،۴۸٪، در سطح بالا ۲۹،۷۶٪ و در سطح خیلی بالا ۸،۹۳٪ تعیین گردید (جدول ۳).

جدول ۳- توزیع فراوانی سطوح اشتغال پایدار

سطح	فراوانی	درصد فراوانی
خیلی پایین	۱۰	۵،۹۵٪
پایین	۲۵	۱۴،۸۸٪
متوسط	۶۸	۴۰،۴۸٪
بالا	۵۰	۲۹،۷۶٪
خیلی بالا	۱۵	۸،۹۳٪
جمع کل	۱۶۸	۱۰۰٪

مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در روش PLS، پس از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، ساختاری و مدل کلی، با بررسی ضرایب معنی‌داری (مقادیر t) هر یک از مسیرها و نیز ضرایب استاندارد شده عاملی مربوط به مسیرها فرضیه‌های تحقیق آزمون می‌شوند. در صورتی که مقدار ضریب معنی‌داری هر یک از مسیرها بیش از ۱،۹۶ باشد مسیر مربوطه در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار و فرضیه مرتبط با آن تأیید می‌شود. بر اساس مدل آزمون شده در حالت ضرایب استاندارد (شکل ۲ و ۳) و اعداد واقع بر خطوط، ضریب مسیر و ارتباط بین متغیرهای پنهان را نشان می‌دهد. برای بررسی میزان معنی دار بودن ضریب مسیر، لازم است مقدار t هر مسیر نیز مورد توجه قرار گیرد (جدول ۴).

جدول ۴- نتایج آزمون فرضیات

فرضیه	مسیر	ضریب مسیر	آماره t	نتیجه
فرضیه اول	تسهیلات بانکی ← اشتغال‌زایی پایدار	۰،۹۴۷	۵،۵۰۶	تایید
فرضیه دوم	تسهیلات بانکی ← بعد اقتصادی	۰،۸۱۶	۸،۲۴۵	تایید
فرضیه سوم	تسهیلات بانکی ← بعد اجتماعی	۰،۸۹۲	۱۲،۳۶۸	تایید
فرضیه چهارم	تسهیلات بانکی ← بعد زیست‌محیطی	۰،۷۹۴	۹،۱۵۶	تایید
فرضیه پنجم	تسهیلات بانکی ← بعد نهادی مدیریتی	۰،۸۹۷	۱۴،۲۷	تایید

فرضیه اول: تسهیلات بانک کشاورزی در اشتغال‌زایی پایدار در استان سمنان نقش معناداری دارد.

تجزیه و تحلیل فرضیه اول نشان می‌دهد که رابطه بین تسهیلات بانک کشاورزی و اشتغال‌زایی پایدار در استان سمنان از طریق مدل معادلات ساختاری (SEM) مورد بررسی قرار گرفته است. مقدار ضریب مسیر به‌دست‌آمده برای این رابطه برابر با ۰،۹۴۷ است که نشان‌دهنده همبستگی قوی و مثبت میان این دو متغیر است. همچنین، مقدار آماره t برای این مسیر برابر با ۵،۵۰۶ است که از مقدار بحرانی ۱،۹۶ در سطح معناداری ۰،۰۵ بیشتر است. این نتیجه نشان می‌دهد که فرضیه H_0 مبنی بر عدم وجود رابطه بین تسهیلات بانک کشاورزی و اشتغال‌زایی پایدار رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. مقدار ضریب تعیین (R^2) برای متغیر وابسته اشتغال‌زایی پایدار برابر با ۰،۸۲۷ است که نشان‌دهنده این است که ۸۲،۷ درصد از تغییرات در این متغیر توسط تسهیلات بانک کشاورزی توضیح داده می‌شود. این مقدار نشان‌دهنده تأثیر بسیار بالای تسهیلات بانکی بر توسعه اشتغال پایدار است. با توجه به ضرایب مسیر و سطح معناداری آزمون، می‌توان نتیجه گرفت که افزایش تسهیلات بانکی منجر به

واکاوی اثر بخشی تسهیلات بانک ... / امیر جان و نیک‌نامی

رشد قابل توجه اشتغال پایدار در استان سمنان شده است. این موضوع بیانگر آن است که حمایت مالی و ارائه اعتبارات توسط بانک کشاورزی توانسته فرصت‌های شغلی پایداری را برای افراد جامعه ایجاد کند.

فرضیه دوم: تسهیلات بانک کشاورزی در بعد اقتصادی اشتغال پایدار در استان سمنان نقش معناداری دارد.

تحلیل فرضیه دوم نشان می‌دهد که تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد اقتصادی اشتغال پایدار در استان سمنان از طریق مدل معادلات ساختاری (SEM) مورد بررسی قرار گرفته است. ضریب مسیر برای این رابطه برابر با ۰,۸۱۶ است که نشان‌دهنده یک ارتباط مثبت و معنادار بین این دو متغیر است. مقدار آماره t برای این مسیر ۸,۲۴۵ محاسبه شده که از مقدار بحرانی ۱,۹۶ در سطح معناداری ۰,۰۵، بیشتر است. این مقدار نشان می‌دهد که فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد اقتصادی اشتغال پایدار رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. همچنین، مقدار ضریب تعیین (R^2) برای متغیر بعد اقتصادی برابر با ۰,۵۹۸ است که نشان می‌دهد ۵۹,۸ درصد از تغییرات این متغیر توسط تسهیلات بانک کشاورزی توضیح داده می‌شود. این مقدار در سطح متوسط به بالا قرار داشته و بیانگر نقش قابل توجه تسهیلات بانکی در بهبود شاخص‌های اقتصادی اشتغال پایدار است. نتایج حاکی از آن است که تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی تأثیر بسزایی در ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار از طریق بهبود درآمد، کاهش نرخ بیکاری بلندمدت و رشد اشتغال در بخش‌های مولد داشته است. این یافته‌ها تأکید می‌کنند که دسترسی به منابع مالی و حمایت‌های بانکی می‌تواند کسب‌وکارهای محلی را توسعه داده و به تثبیت اشتغال کمک کند.

فرضیه سوم: تسهیلات بانک کشاورزی در بعد اجتماعی اشتغال پایدار در بین روستائیان استان سمنان نقش معناداری دارد.

تحلیل فرضیه سوم نشان می‌دهد که تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد اجتماعی اشتغال پایدار در بین روستائیان استان سمنان با استفاده از مدل معادلات ساختاری (SEM) بررسی شده است. ضریب مسیر این رابطه برابر با ۰,۸۹۲ است که نشان‌دهنده ارتباط مثبت و قوی بین این دو متغیر است. مقدار آماره t برای این مسیر ۱۲,۳۶۸ محاسبه شده که از مقدار بحرانی ۱,۹۶ در سطح معناداری ۰,۰۵، بیشتر است. این مقدار تأیید می‌کند که فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر معنادار تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد اجتماعی اشتغال پایدار رد شده و فرضیه H_1 پذیرفته می‌شود. علاوه بر این، مقدار ضریب تعیین (R^2) برای بعد اجتماعی برابر با ۰,۸۹۴ است که نشان می‌دهد ۸۹,۴ درصد از تغییرات این متغیر توسط تسهیلات بانک کشاورزی تبیین می‌شود. این مقدار نسبتاً بالا بیانگر آن است که تسهیلات بانکی نقش قابل توجهی در بهبود شاخص‌های اجتماعی اشتغال پایدار ایفا کرده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که این تسهیلات منجر به افزایش دسترسی به آموزش و مهارت‌آموزی، بهبود پوشش بیمه و حمایت‌های اجتماعی، ارتقای عدالت جنسیتی، افزایش امنیت شغلی، و بهبود تعادل میان کار و زندگی شده است. این موضوع نشان می‌دهد که دسترسی به تسهیلات مالی نه تنها به ایجاد اشتغال پایدار کمک کرده، بلکه کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی روستائیان را نیز بهبود بخشیده است.

فرضیه چهارم: تسهیلات بانک کشاورزی در بعد زیست‌محیطی اشتغال پایدار در استان سمنان نقش معناداری دارد.

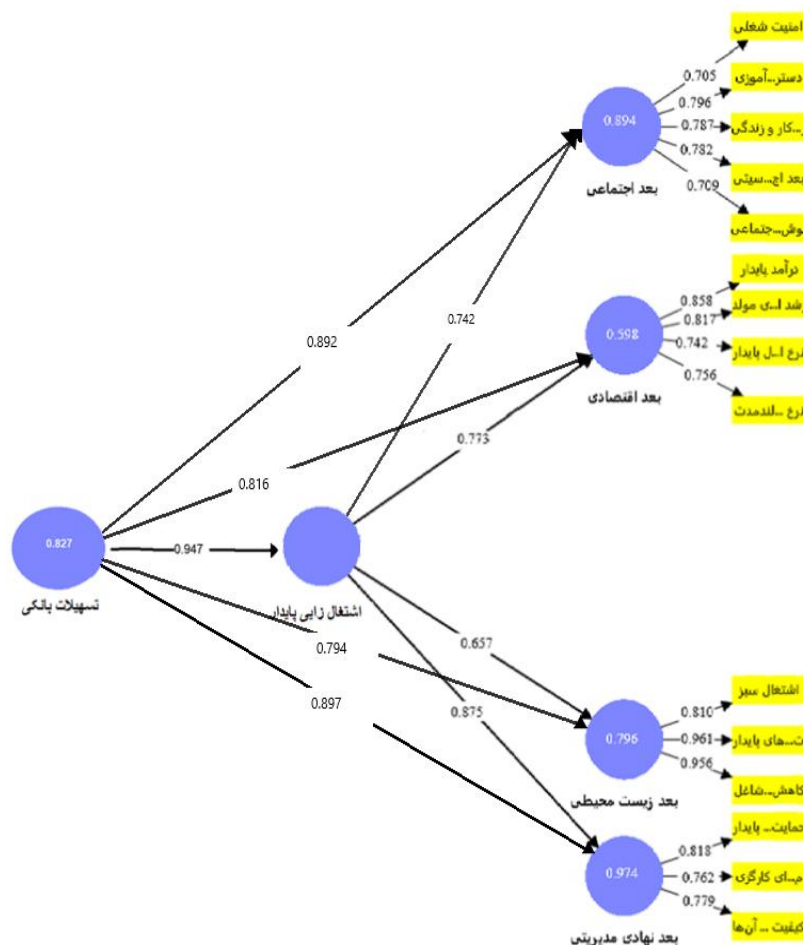
تحلیل فرضیه چهارم نشان می‌دهد که تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد زیست‌محیطی اشتغال پایدار در استان سمنان با استفاده از مدل معادلات ساختاری (SEM) مورد بررسی قرار گرفته است. ضریب مسیر برای این رابطه برابر با ۰,۷۹۴ است که نشان‌دهنده وجود یک رابطه مثبت بین این دو متغیر است. مقدار آماره t برای این مسیر ۹,۱۵۶ به دست آمده که از مقدار بحرانی ۱,۹۶ در سطح معناداری ۰,۰۵، بیشتر است. این مقدار نشان می‌دهد که فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر معنادار تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد زیست‌محیطی اشتغال پایدار رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. همچنین، مقدار ضریب تعیین (R^2) برای بعد زیست‌محیطی برابر با ۰,۷۹۶ است که بیانگر آن است که ۷۹,۶ درصد از تغییرات این متغیر توسط تسهیلات بانک کشاورزی توضیح داده می‌شود. این مقدار نشان‌دهنده تأثیر قابل توجه تسهیلات بانکی بر پایداری زیست‌محیطی اشتغال است، اما میزان اثرگذاری آن نسبت به سایر ابعاد اندکی کمتر است. نتایج نشان می‌دهد که تسهیلات بانک کشاورزی توانسته‌اند به کاهش اثرات زیست‌محیطی ناشی از اشتغال، توسعه کسب‌وکارهای پایدار و گسترش اشتغال سبز کمک کنند. با این حال، میزان تأثیرگذاری این تسهیلات بر این بعد در مقایسه با سایر ابعاد همچون اجتماعی و مدیریتی پایین‌تر است، که نشان‌دهنده چالش‌های موجود در اجرای سیاست‌های بانکی مرتبط با حفاظت از محیط‌زیست است. یکی از دلایل احتمالی این موضوع می‌تواند عدم تمرکز کافی بر حمایت از پروژه‌های زیست‌محیطی و

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۴، شماره ۱، ۱۱۲-۱۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۵.

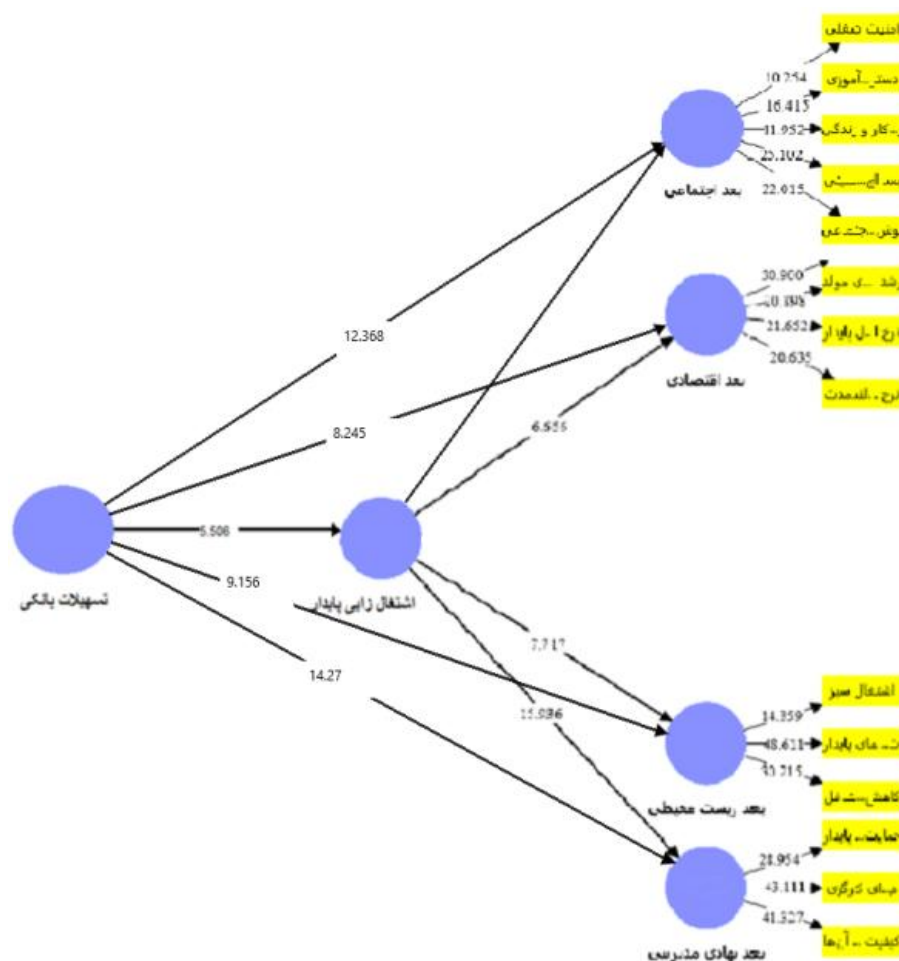
کسب و کارهای سبز در فرآیند اعطای تسهیلات باشد.

فرضیه پنجم: تسهیلات بانک کشاورزی در بعد نهادی مدیریتی در استان سمنان نقش معناداری دارد.

تحلیل فرضیه پنجم نشان می‌دهد که تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد نهادی مدیریتی در استان سمنان با استفاده از مدل معادلات ساختاری (SEM) مورد بررسی قرار گرفته است. ضریب مسیر برای این رابطه برابر با ۰٫۸۹۷ است که نشان‌دهنده یک رابطه مثبت و قوی میان این دو متغیر است. مقدار آماره t برای این مسیر ۱۴٫۲۷ محاسبه شده که به‌طور قابل توجهی از مقدار بحرانی ۱٫۹۶ در سطح معناداری ۰٫۰۵ بیشتر است. این مقدار نشان می‌دهد که فرضیه H_0 مبنی بر عدم تأثیر معنادار تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد نهادی مدیریتی رد شده و فرضیه H_1 تأیید می‌شود. همچنین، مقدار ضریب تعیین (R^2) برای بعد نهادی مدیریتی برابر با ۰٫۹۷۴ است که نشان می‌دهد ۹۷٫۴ درصد از تغییرات این متغیر توسط تسهیلات بانک کشاورزی توضیح داده می‌شود. این مقدار نشان‌دهنده بالاترین سطح تأثیرگذاری در میان ابعاد مختلف مورد بررسی است که تأکید می‌کند تسهیلات بانکی بیشترین اثر را بر ساختارهای مدیریتی و نهادی اشتغال پایدار داشته است. نتایج نشان می‌دهد که تسهیلات بانک کشاورزی به شکل قابل توجهی بر بهبود حمایت دولت از کارآفرینی پایدار، افزایش مشارکت اجتماعی و نقش تشکلهای اتحادیه‌های کارگری، ارتقای کیفیت قوانین کار و بهبود نظارت بر اجرای آن‌ها تأثیر گذاشته است. این امر بیانگر آن است که تسهیلات ارائه‌شده توانسته‌اند زیرساخت‌های مدیریتی و نهادهای مرتبط با اشتغال پایدار را تقویت کرده و موجب افزایش هماهنگی میان سیاست‌های بانکی و الزامات مدیریتی گردد. تأثیر بالای این تسهیلات بر بعد نهادی مدیریتی نشان می‌دهد که بانک کشاورزی نقش کلیدی در تنظیم و بهینه‌سازی سیاست‌های حمایتی، مدیریتی و اجرایی مرتبط با اشتغال پایدار ایفا کرده است.

شکل ۲. مدل اندازه‌گیری تحقیق در حالت استاندارد

شکل ۳. مدل اندازه‌گیری تحقیق در حالت معناداری

بحث و نتیجه‌گیری

تسهیلات بانکی به‌عنوان یکی از ابزارهای کلیدی توسعه اقتصادی، نقش مهمی در تقویت زیرساخت‌های اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار ایفا می‌کنند. بانک کشاورزی به‌عنوان یکی از نهادهای مالی تخصصی در ایران، با هدف ارتقای تولیدات کشاورزی، توسعه روستایی و افزایش بهره‌وری در این بخش، تسهیلات مختلفی را به فعالان این حوزه ارائه می‌دهد. این تسهیلات، علاوه بر تقویت سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، می‌توانند به ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار و کاهش نرخ بیکاری در مناطق روستایی و شهری کمک کنند. استان سمنان به دلیل ویژگی‌های اقلیمی، اقتصادی و موقعیت استراتژیک خود در بخش کشاورزی، یکی از مناطق هدف برای بهره‌مندی از این تسهیلات است. کشاورزی در این استان نه تنها به‌عنوان یک منبع درآمد اصلی، بلکه به‌عنوان عاملی مؤثر در توسعه پایدار و حفظ تعادل محیط زیست مطرح است. با این حال، موفقیت این تسهیلات در ایجاد اشتغال پایدار به عوامل متعددی وابسته است که نتایج تحقیق حاضر در پی روشن‌سازی این موضوع بود.

نتایج تحلیل نشان داد که تسهیلات بانک کشاورزی تأثیر معناداری بر ایجاد اشتغال پایدار در استان سمنان دارند. در مدل معادلات ساختاری، ضریب مسیر بین تسهیلات بانکی و اشتغال‌زایی پایدار ۰,۹۴۷ و مقدار آماره t برابر با ۵,۵۰۶ محاسبه شد که نشان‌دهنده تأثیر قوی و معنادار این متغیر بر متغیر وابسته است. همچنین مقدار R^2 برای متغیر وابسته (اشتغال‌زایی پایدار) برابر با ۰,۸۲۷ است که حاکی از قدرت بالای توضیح‌دهندگی مدل در این زمینه است. شاخص‌های برازش مدل، شامل مقدار GOF برابر با ۰,۵۸، تأیید می‌کنند که مدل به‌خوبی با داده‌ها تطابق دارد. این نتایج بیانگر آن است که تسهیلات بانک کشاورزی توانسته‌اند به شکلی معنادار به توسعه اشتغال پایدار در استان سمنان کمک کنند. این نتیجه همسو با یافته‌های پژوهان و فرزین معتمد (۱۴۰۲) است که نشان دادند

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۴، شماره ۱، ۱۱۲-۱۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۵.

۱ درصد افزایش تسهیلات منجر به ۰,۰۳۴ درصد افزایش اشتغال می‌شود. همچنین، با نتایج بختیاری و پاسبان (۱۴۰۱) و طیبی و همکاران (۱۳۹۷) که تأثیر مثبت در کوتاه‌مدت را تأیید کردند، مطابقت دارد. در مقابل، با یافته‌های جوادی (۱۳۹۷) که تأثیر اندک ۰,۰۰۶ را نشان داد و گندلیمان و راستلتی^۱ (۲۰۱۹) که اثربخشی را رد کردند، ناهمسو است. در مقایسه با مطالعات مشابه، نتیجه این فرضیه در تحقیق حاضر (۰,۹۴۷) تأثیر قوی‌تری را نشان می‌دهد که می‌تواند به دلیل تمرکز خاص بر استان سمنان و شرایط منحصر به فرد آن باشد. تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر اشتغال‌زایی پایدار از مسیرهای مختلفی قابل تبیین است. در سطح خرد، تسهیلات بانکی با تأمین سرمایه موردنیاز کشاورزان، امکان خرید تجهیزات و ماشین‌آلات کشاورزی را فراهم می‌کند که این خود منجر به افزایش ظرفیت تولید و نیاز به نیروی کار بیشتر می‌شود. در سطح میانی، تسهیلات بانکی با کمک به راه‌اندازی و توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، زنجیره ارزش کشاورزی را تکمیل می‌کند که این امر علاوه بر ایجاد مشاغل مستقیم، موجب شکل‌گیری مشاغل پشتیبان و خدماتی نیز می‌شود. در سطح کلان، تزریق منابع مالی از طریق تسهیلات به بخش کشاورزی، باعث رونق اقتصادی در مناطق روستایی شده و با ایجاد چرخه مثبت اقتصادی، فرصت‌های شغلی پایدار را در بخش‌های مختلف مرتبط با کشاورزی ایجاد می‌کند. همچنین تسهیلات بانکی با تقویت توان مالی کسب‌وکارهای موجود، به حفظ مشاغل فعلی و پایداری آنها کمک می‌کند. علاوه بر این، تسهیلات با ایجاد فرصت‌های کارآفرینی و حمایت از طرح‌های نوآورانه در بخش کشاورزی، زمینه را برای ایجاد مشاغل جدید و پایدار فراهم می‌سازد.

نتایج تحلیل فرضیه دوم نشان داد که تسهیلات بانک کشاورزی به‌طور معناداری در بعد اقتصادی اشتغال پایدار در استان سمنان نقش داشته است. این تسهیلات با ارائه منابع مالی به کسب‌وکارهای مرتبط با کشاورزی، به افزایش تولید و درآمد شاغلان کمک کرده است. تحلیل مسیر بین تسهیلات و شاخص‌های اقتصادی نشان داد که ضریب مسیر برای این بعد برابر ۰,۸۱۶ بوده و مقدار آماره t برابر ۸,۲۴۵ بدست آمد که نشان‌دهنده معناداری بالای اثرگذاری این تسهیلات است. از این رو، می‌توان نتیجه گرفت که تسهیلات بانک کشاورزی از نظر اقتصادی به بهبود اشتغال پایدار در استان سمنان کمک کرده‌اند. این نتیجه با یافته‌های عبدی و همکاران (۱۴۰۰) همسو است. همچنین با نتایج لین لی^۲ و همکاران (۲۰۲۳) که بر بهبود کارایی سرمایه‌گذاری تأکید دارند، مطابقت دارد. در مقابل، با نتایج چیدوکو و ژو^۳ (۲۰۱۸) که سرمایه‌گذاری کم را مانع رشد دانستند، ناهمسو است. در مقایسه با مطالعات پیشین، نتیجه این فرضیه (۰,۷۷۳) نشان‌دهنده تأثیر نسبتاً قوی‌تر بر بعد اقتصادی است. تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد اقتصادی اشتغال پایدار را می‌توان از طریق مکانیسم‌های متعددی تبیین کرد. در وهله اول، تسهیلات بانکی با افزایش سرمایه در گردش واحدهای تولیدی کشاورزی، امکان بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌های موجود را فراهم می‌کند که این امر به افزایش بهره‌وری و درآمد پایدار منجر می‌شود. در سطح بنگاه‌های اقتصادی، دسترسی به تسهیلات، امکان نوسازی و به‌روزرسانی تجهیزات را فراهم می‌کند که این موضوع علاوه بر افزایش کارایی، باعث کاهش هزینه‌های تولید و افزایش سودآوری می‌شود. از طرف دیگر، تسهیلات با تأمین مالی طرح‌های توسعه‌ای، امکان گسترش فعالیت‌های اقتصادی را فراهم می‌کند که این امر به کاهش نرخ بیکاری بلندمدت کمک می‌کند. همچنین تسهیلات بانکی با حمایت از طرح‌های زنجیره ارزش کشاورزی، باعث رشد اشتغال در بخش‌های مولد می‌شود. علاوه بر این، تسهیلات با کمک به تأمین سرمایه ثابت و در گردش، ریسک‌های اقتصادی فعالیت‌های کشاورزی را کاهش می‌دهد که این امر به پایداری اقتصادی مشاغل کمک می‌کند.

نتایج تحلیل فرضیه سوم نشان داد که تسهیلات بانک کشاورزی در بعد اجتماعی اشتغال پایدار در بین روستائیان استان سمنان تأثیر معناداری داشته است. ضریب مسیر مربوط به این بعد برابر ۰,۸۹۲ و آماره t برابر ۱۲,۳۶۸ بوده است، که هر دو حاکی از وجود

1. Gandelman & Rasteletti

2. Li et al

3. Chidoko, & Zhou

واکاوی اثر بخشی تسهیلات بانک ... /امیر جان و نیک‌نامی

رابطه معنادار بین تسهیلات بانکی و شاخص‌های اجتماعی اشتغال پایدار می‌باشند. این تسهیلات با بهبود امنیت شغلی، افزایش فرصت‌های آموزشی و ارتقای عدالت اجتماعی در جوامع روستایی، به پایداری اشتغال در این مناطق کمک کرده است. بنابراین، نتایج حاکی از آن است که تسهیلات بانک کشاورزی نقش قابل توجهی در بهبود شاخص‌های اجتماعی اشتغال پایدار بین روستائیان استان سمنان ایفا کرده‌اند. نتیجه این فرضیه نیز با پژوهش رضائی (۱۴۰۱) که بر نقش تسهیلات در توانمندسازی اجتماعی تأکید دارد، و کیانی و قنبری (۱۴۰۲) که بهبود شرایط اجتماعی را نشان دادند، همسو است. در مقابل، با نتایج گندلیمان و راستلتی^۱ (۲۰۱۹) که اثر منفی بر زنان و جوانان را نشان دادند، و ورمزیاری و همکاران (۱۳۹۶) که هدایت نامناسب تسهیلات را مطرح کردند، ناهمسو است. در مقایسه با سایر مطالعات، نتیجه این فرضیه (۰٫۷۴۲) نشان‌دهنده تأثیر معنادار و قابل توجه بر بعد اجتماعی است. تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد اجتماعی اشتغال پایدار را می‌توان در چندین سطح تبیین کرد. در سطح فردی، تسهیلات بانکی با فراهم کردن امکان خوداشتغالی و کارآفرینی، به افزایش اعتماد به نفس و توانمندسازی افراد کمک می‌کند. در سطح خانواده، دسترسی به منابع مالی از طریق تسهیلات، امکان بهبود معیشت و ارتقای کیفیت زندگی را فراهم می‌کند که این امر به ایجاد تعادل بین کار و زندگی منجر می‌شود. در سطح جامعه، تسهیلات با حمایت از مشاغل گروهی و تعاونی‌ها، به تقویت سرمایه اجتماعی و همبستگی اجتماعی کمک می‌کند. علاوه بر این، تسهیلات با ارائه فرصت‌های برابر به زنان و مردان، به تحقق عدالت جنسیتی در اشتغال کمک می‌کند. همچنین تسهیلات با حمایت از طرح‌های آموزشی و مهارت‌آموزی، زمینه را برای توسعه سرمایه انسانی و ارتقای امنیت شغلی فراهم می‌سازد. تسهیلات همچنین با کمک به پوشش بیمه‌ای شاغلین، حمایت‌های اجتماعی از نیروی کار را تقویت می‌کند.

تحلیل داده‌ها برای فرضیه چهارم نشان داد که تسهیلات بانک کشاورزی در بعد زیست‌محیطی اشتغال پایدار در استان سمنان تأثیر معناداری داشته است. ضریب مسیر ۰٫۷۹۴ و آماره t برابر ۹٫۱۵۶ رابطه معنادار بین تسهیلات بانکی و ارتقای شاخص‌های زیست‌محیطی اشتغال پایدار را تأیید می‌کنند. این نتایج بیانگر آن است که تخصیص تسهیلات بانکی در راستای توسعه فعالیت‌های کشاورزی پایدار، نظیر استفاده از روش‌های کم‌مصرف‌تر در آبیاری و تولید محصولات ارگانیک، نقش مؤثری در حفظ تعادل محیط زیست و ایجاد اشتغال پایدار داشته است. بنابراین، داده‌ها حاکی از آن است که تسهیلات بانک کشاورزی توانسته‌اند به بهبود شاخص‌های زیست‌محیطی اشتغال پایدار در استان سمنان کمک کنند. نتایج حاصله با نظر قربانی (۱۳۹۷) که بر ضرورت افزایش اعتبارات برای توسعه پایدار تأکید دارد، و ورمزیاری و همکاران (۱۳۹۸) که بهبود کیفیت تولیدات را نشان داد، همسو است. اما با یافته‌های چیدوکو و ژو^۲ (۲۰۱۸) که بر موانع سرمایه‌گذاری در توسعه پایدار تأکید دارند، ناهمسو است. در مقایسه با مطالعات قبلی، نتیجه این فرضیه (۰٫۶۵۷) نشان می‌دهد تأثیر متوسط اما معناداری بر بعد زیست‌محیطی وجود دارد. تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد زیست‌محیطی اشتغال پایدار را می‌توان در چارچوب توسعه پایدار تبیین کرد. در سطح عملیاتی، تسهیلات بانکی با حمایت از طرح‌های کشاورزی سازگار با محیط‌زیست، به کاهش اثرات منفی زیست‌محیطی فعالیت‌های کشاورزی کمک می‌کند. در سطح تکنولوژیک، تسهیلات با تأمین مالی برای خرید تجهیزات و فناوری‌های سبز، امکان به‌کارگیری روش‌های کم‌مصرف و دوستدار محیط زیست را فراهم می‌کند. در سطح توسعه‌ای، تسهیلات با حمایت از کسب‌وکارهای پایدار و اشتغال سبز، به ایجاد مشاغل که همزمان منافع اقتصادی و زیست‌محیطی دارند، کمک می‌کند. علاوه بر این، تسهیلات با تشویق به استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر و روش‌های کشاورزی ارگانیک، به حفاظت از منابع طبیعی و تنوع‌زیستی کمک می‌کند. همچنین تسهیلات با حمایت از طرح‌های مدیریت پسماند و بازیافت در بخش کشاورزی، به کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی کمک می‌کند.

تحلیل داده‌ها برای فرضیه پنجم نشان داد که تسهیلات بانک کشاورزی در بعد نهادی مدیریتی در استان سمنان تأثیر معناداری دارد. ضریب مسیر برابر با ۰٫۸۹۷ و آماره t برابر ۱۴٫۲۷ به وضوح حاکی از ارتباط مثبت و معنادار تسهیلات بانکی با بهبود ساختارهای

1. Gandelman & Rasteletti

2. Chidoko, & Zhou

نهادی و مدیریتی است. این نتایج بیانگر آن است که این تسهیلات توانسته‌اند موجب تقویت ظرفیت‌های مدیریتی، ارتقای شفافیت در تخصیص منابع، و بهبود سازوکارهای نظارت و پایش در سطح منطقه شوند. بنابراین، داده‌ها تأیید می‌کنند که تسهیلات بانک کشاورزی نقش چشمگیری در بهبود شاخص‌های نهادی مدیریتی استان سمنان داشته است. نتایج با یافته‌های سعیدی (۱۳۹۶) که تأثیر مثبت اعتبارات غیرتکلیفی را نشان داد، و رجبی جهرودی (۱۳۹۸) که بر نقش تسهیلات بلندمدت تأکید دارد، همسو است. همچنین با نتایج لین لی و همکاران^۱ (۲۰۲۳) مطابقت دارد. در مقابل، با نتایج گندلیمان و راستلتی (۲۰۱۹) ناهمسو است. در مقایسه با مطالعات قبلی، نتیجه این فرضیه (۰٫۸۷۵) قوی‌ترین تأثیر را در میان ابعاد مختلف نشان می‌دهد. تأثیر تسهیلات بانک کشاورزی بر بعد نهادی مدیریتی را می‌توان در ساختار حاکمیتی و مدیریتی بخش کشاورزی تبیین کرد. در سطح سیاست‌گذاری، تسهیلات بانکی به عنوان ابزاری برای اجرای سیاست‌های حمایتی دولت از کارآفرینی پایدار عمل می‌کند و باعث تقویت نقش نهادهای توسعه‌ای می‌شود. در سطح سازمانی، تسهیلات با تقویت تشکلهای و تعاونی‌های کشاورزی، به بهبود ساختارهای مدیریتی و افزایش مشارکت اجتماعی کمک می‌کند. در سطح نظارتی، سیستم تسهیلات با ایجاد چارچوب‌های نظارتی و کنترلی، به بهبود کیفیت قوانین کار و نظارت بر اجرای آن‌ها کمک می‌کند. علاوه بر این، تسهیلات با ایجاد ارتباط بین بخش‌های مختلف (دولتی، خصوصی و تعاونی)، به تقویت هماهنگی بین‌بخشی و بهبود حکمرانی در بخش کشاورزی کمک می‌کند. همچنین تسهیلات با حمایت از نوآوری‌های نهادی و مدیریتی، به تقویت ظرفیت‌های سازمانی و بهبود کارایی مدیریتی کمک می‌کند. لذا بر اساس نتایج حاصله، پیشنهادها زیر قابل ارائه است:

افزایش میزان تسهیلات به بخش‌های کشاورزی و صنایع تبدیلی مرتبط برای ایجاد فرصت‌های شغلی جدید.
طراحی دوره‌های آموزشی برای کشاورزان و کارآفرینان محلی با هدف استفاده بهینه از تسهیلات در ایجاد مشاغل پایدار.
توسعه سیستم‌های پایش و نظارت بر نحوه استفاده از تسهیلات برای اطمینان از تخصیص منابع به پروژه‌های اشتغال‌زا.
تخصیص اعتبارات ویژه برای طرح‌های افزایش بهره‌وری و مکانیزاسیون کشاورزی.
حمایت از سرمایه‌گذاری در صنایع وابسته به کشاورزی مانند فرآوری و بسته‌بندی، با تأمین مالی آسان‌تر.
ارائه مشوق‌های مالیاتی به کشاورزان و کارآفرینان در صورت افزایش تولید و اشتغال‌زایی مستقیم.
ایجاد برنامه‌های تسهیلاتی خاص برای مشاغل خانگی و کوچک در روستاها.
راه‌اندازی برنامه‌های مهارت‌آموزی برای جوانان روستایی به منظور افزایش توانمندی آنها در استفاده از تسهیلات.
تأمین تسهیلات برای طرح‌های مشارکتی زنان و جوانان در روستاها جهت افزایش عدالت اجتماعی و جنسیتی.
ارائه تسهیلات با نرخ بهره پایین به پروژه‌های کشاورزی پایدار، مانند کشت ارگانیک و استفاده از سیستم‌های آبیاری قطره‌ای.
حمایت مالی از پروژه‌های تولید انرژی تجدیدپذیر در بخش کشاورزی، مانند پنل‌های خورشیدی برای مزارع.
تشویق متقاضیان تسهیلات به رعایت استانداردهای زیست‌محیطی، همراه با تخفیف در نرخ بهره یا افزایش سقف وام.
ایجاد واحدهای مشاوره مالی در شعب بانک کشاورزی برای راهنمایی متقاضیان در تنظیم طرح‌های اشتغال‌زایی.
تشکیل کارگروه‌های مشترک بین بانک و نهادهای مرتبط (مانند وزارت جهاد کشاورزی) برای بهینه‌سازی فرآیند اعطای تسهیلات.
توسعه ابزارهای الکترونیکی و سامانه‌های آنلاین برای شفافیت بیشتر در فرآیند تخصیص و نظارت بر تسهیلات.

حامی مالی

بنا به اظهار نظر نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

با توجه اینکه مقاله حاضر مستخرج از پایان‌نامه می باشد، سهم و نقش نویسنده اول، به عنوان دانشجوی پایان‌نامه، نویسنده دوم به عنوان راهنما بود.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکت آنها در این مقاله تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- ابراهیم زاده آسمین، حسین؛ ابراهیم زاده، عیسی؛ و پایدار، ابودر. (۱۳۹۸). [برنامه‌ریزی توسعه اشتغال پایدار روستایی با رویکرد PRA مبتنی بر مدل هفت سرمایه \(موردشناسی: روستای بغداد شهرستان نیکشهر\)](#). پژوهش‌های روستایی، ۱۰(۳)، ۵۰۸-۵۲۵.
- احسانی، محمد. علی؛ کشاورز، هادی؛ و کشاورز، مسعود. (۱۳۹۶). [تأثیر سیاست‌های پولی و مالی بر نوسانات اشتغال با تأکید بر اشتغال بخش خصوصی](#). پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، ۷(۲۶)، ۱۲۵-۱۴۴.
- بختیاری، صادق؛ و پاسبان، فاطمه. (۱۴۰۱). [نقش اعتبارات بانکی در توسعه فرصت‌های شغلی: مطالعه موردی بانک کشاورزی ایران](#). اقتصاد کشاورزی و توسعه، ۴۶(۱۲)، ۷۳-۱۰۶.
- پایدار، ابودر؛ غفران، منیره؛ برمیانی، صدیقه. (۱۴۰۲). [ارزیابی دستاوردهای اجرای قانون «حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری با استفاده از منابع صندوق توسعه ملی» در شهرستان هامون](#). جغرافیا و توسعه. دوره: ۲۱. شماره ۷۱. صص ۲۴۸-۲۱۸.
- پژویان، جمشید، فرزین معتمد، ارغوان. (۱۴۰۲). [بررسی میزان اثربخشی اعتبارات اعطایی بانک کشاورزی بر سرمایه‌گذاری و اشتغال در بخش کشاورزی](#). پیک نور. علوم انسانی. ۴ (۲) ویژه اقتصاد (۲)، ۳۳-۱۵.
- پهلوانی، مصیب؛ حسین زاده، رمضان؛ و بندان، خاریکه، حسینی. (۱۴۰۰). [بررسی اثر سرمایه‌گذاری بخش تعاون بر اشتغال در راستای سیاست‌های کلی اشتغال](#). سیاست‌های راهبردی و کلان، ۹(۲) (پیاپی ۳۴)، ۲۷۲-۲۹۷.
- جوادی، محمدرضا. (۱۳۹۷). [رابطه تسهیلات بانک کشاورزی با اشتغال پایدار روستایی](#). دانشگاه عدالت. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد. منتشر نشده.
- حقیقی، مرتضی؛ تقوایی، مریم؛ و صفاریان همدانی، سعید. (۱۳۹۹). [بررسی نقش سرمایه‌گذاری موقوفات در کسب و کارهای دانش‌بنیان و تأثیر آن بر اشتغال پایدار](#). پژوهشنامه خراسان بزرگ، ۱۰(۴۰)، ۷۳-۹۶.
- رجبی جهودی، محمود. (۱۳۹۸). [بررسی نقش تسهیلات اعطایی بانک‌ها در تجهیز سرمایه و سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی](#). مقالات برگزیده نخستین همایش کشاورزی و توسعه ملی
- رضایی، مریم؛ صادقی، نکین؛ عزیزی، شهرام. (۱۴۰۱). [تحلیل عوامل موثر بر کارآفرینی شهری در راستای دستیابی به اقتصاد پایدار \(مطالعه موردی: شهر نجف‌آباد\)](#). پژوهش‌های جغرافیای شهری، ۹(۱)، ۱۸۹-۲۰۹.
- رضائی، رضا. (۱۴۰۱). [بررسی تأثیر تسهیلات بانکی اعطا شده بر اشتغال‌زایی مددجویان تحت پوشش اداره کل بهزیستی البرز](#). دانشگاه پیام نور استان البرز، مرکز پیام نور کرج. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد. منتشر نشده.
- سعیدی، پرویز. (۱۳۹۶). [بررسی تأثیر اعتبارات بانکی بر اشتغال](#). پژوهشنامه اقتصاد کلان. ۱۷ (۴).
- طیعی، سید کمال؛ ساطعی، مهسا؛ و صمیمی، پریرا. (۱۳۹۷). [تأثیر تسهیلات بانکی بر اشتغال‌زایی بخش‌های اقتصادی ایران](#). فصلنامه پژوهش‌های پولی و بانکی، ۲(۴)، ۳۴-۱.
- عبدی، عرفان؛ تقدیسی، احمد؛ و توکلی، جعفر. (۱۴۰۰). [ارزیابی اثر اعتبارات خرد دولتی برابعد اقتصادی کارآفرینی و اشتغال پایدار روستایی شهرستان جوانرود، استان کرمانشاه](#). برنامه ریزی منطقه ای، ۱۱(۴۲)، ۱۱۹-۱۳۶.

تحقیقات ترویج و توسعه روستایی، دوره ۴، شماره ۱، ۱۱۲-۱۲۸، بهار و تابستان ۱۴۰۵.

قربانی، ابراهیم. (۱۳۹۷). برآورد اثر اعتبارات بانکی و بودجه دولتی بر تولیدات بخش کشاورزی. ششمین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران، مشهد.
قنبری، یوسف؛ نوری، راضیه؛ و غفورزاده، حسین. (۱۳۹۵). ارزیابی نقش کمیته امداد امام خمینی (ره) در توسعه اشتغال پایدار روستاها. اقتصاد اسلامی، ۱۶(۶۴)، ۱۱۷-۱۴۶.

مرادی، مرتضی؛ و مرادی آورزمان، سید شهریار. (۱۳۹۴). شناسایی و مقایسه عوامل مؤثر بر اشتغال پایدار شرکت‌های تعاونی و خصوصی در شهرستان نهاوند. تعاون و کشاورزی (تعاون)، ۴(۱۶)، ۲۱-۵۵.

ورمزیاری، حجت؛ کلانتری، خلیل؛ و شعبانعلی فمی، حسین. (۱۳۹۶). تحلیل عوامل مؤثر بر نحوه استفاده از تسهیلات بانکی کشاورزی (مورد: شهرستان خوی). پژوهش‌های روستائی، ۱(۳)، ۸۳-۱۰۸.

Abdi, E., Taghdisi, A., & Tavakoli, J. (2020). Evaluation of the effect of government microcredit on the economic dimensions of entrepreneurship and sustainable rural employment in Javanrood city, Kermanshah province. Quarterly Journal of Regional Planning.

Alimardani, A., Bahrami, A., & Aziz Mohammadi, M.H. (2015). Investigating the Relationship between Banking Facilities for Agricultural Development and Increasing Livestock Production in Qazvin Province.

Chidoko, C., & Zhou, S. (2018). Impact of agricultural development on youth employment in Zimbabwe: The case of Masvingo Province. International Journal of Development and Sustainability, 1(3), 1035-1045.

Eshraghi Samani, R., Poor Saeed, A. (2014). Factors affecting the non-repayment of agricultural bank facilities in Ilam city. Space economy and rural development, fourth year, 77-91.

Feisali, Mansoorah; Niknami, Mehrdad. (2021). Towards sustainable rural employment in agricultural cooperatives: Evidence from Iran's desert area. Journal of the Saudi of Agricultural Sciences. 20. 425-432.

Gandelman, N., & Rasteletti, A. (2019). The impact of bank credit on employment formality in Uruguay (IDB Working Paper No. IDB-WP-336). Inter-American Development Bank.

Ghasemi Ardehary, A., Nobakht, R., Rostami, N. (2017). Youth sustainability, entrepreneurship and employment in rural areas of Abhar city. Rural Development Strategies. 2, 265-279.

Li, X. L., Xie, P., Ding, H., & Si, D. K. (2023). Central bank lending facility and investment efficiency of non-SOEs: Evidence from China. Economic Modelling, 126, Article 106421. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2023.106421>

Malek Saeedi, H., Bakhshi Jahromi, A., & Monfared, N. (2016). Cost analysis of Agricultural Bank facilities for job creation in the agricultural sector: the case of Bushehr Agriculture. Quarterly Journal of Agricultural Extension and Education Research. 9, No. 3, 35-42.

Naghdi, A., Moradi, M., & Sohrabi, R. (2018). A Study of Challenges Facing the Development of Sustainable Rural Employment in Kurdistan Province in 1397, Payame Noor University of Hamadan.

Nouri Naeini, M. S. (2005). Millennium Goals, Micro Credits and Rural Development in Iran, Proceedings of the Seminar on Micro Credits for Rural Development and Poverty Alleviation, Tehran.

Rajaei, Y., Kheiri, Sh. & Salimi, M. B. (2015). Agricultural Bank payment facilities to high-yield enterprises (SME) in creating employment and production in the agricultural sector from the perspective of the bank's customers. Entrepreneurship and Agriculture, second year.

Shabanzadeh, M., Nasser Shahnoushi, M., Daneshvar, M. Gh. & Mojavarian, M. (2011). A review of the credits of high-yield enterprises in the development of the livestock industry. Agricultural Economics Research, Volume 3, Number 11, 137155.

Shokouei, H. (2005). New Thoughts in the Philosophy of Geography; Environmental Philosophies and Geographical Schools Volume II: Tehran.

Varmezari, H., Kalantari, Kh. Shaban Ali Fami, H. (2010). Analysis of factors affecting the use of agricultural banking facilities (Case: Khoy city). Rural Research Quarterly, No. 3, .801-38.